SEMINARSKA NALOGA

Naravoslovni dan na gorskem travniku v Krajinskem parku KUM

Mentor:

Dušan Klenovšek

Avtor:

Stanka Bukovnik

PD Šempeter v Savinjski dolini

Šempeter, avgust 2015

Kazalo

1. Uvod 3
2. Krajinski park KUM 4
3. Razlaga naselbinskih krajev v Krajinskem parku Kum 5
4. Razdelitev nalog učencem 6
5. Priprava naravoslovnega dne 9
6. Zaključek 10

LITERATURA 12

1. Uvod

V seminarski nalogi bomo predstavili, kako organiziramo Naravoslovni dan v Krajinskem parku Kum, delovne naloge učencev in značilnosti parka.

Travnik v Krajinskem parku Kum se razprostira v bližini vasi Sitni Kal oziroma Ključevica in to na 800m nadmorske višine. Moj brat, ki živi v soseščini skoraj 20 let, kosi travnik samo enkrat na leto, seveda ga tudi ne gnoji, zato je cvetje na njem bujno in veliko je tudi favne. Brat se ljubiteljsko ukvarja z ekološko predelavo semen in oglarjenjem ter vodi različne skupine po kulturni in naravni dediščini Trboveljskega turističnega društva.

Travnik sem obiskala v juniju, ko je bil v polnem razcvetu, pokazal mi je rastišče brstične lilije, čmerike, dišečega volčina in tiso. Povzpela sva se tudi na vrh Kuma, kjer je bil prekrasen razgled na vse strani neba. V planinskem domu sva si ogledala naravoslovno zbirko hroščev in metuljev ter so posladkala z knapovskim soncem.

Vrh nad Ključevico se imenuje Nebeška gora, ki je tudi najvišji vrh v občini Radeče na katerem je tudi zvonec. V bližini je tudi cerkev Marije prošt.

(zvon na Nebeški gori)

2. Krajinski park KUM

Krajinski park Kum ali na kratko KUMLJANSKO leži na območju osrednje Slovenije, v Zasavju sredi Posavskega hribovja. Najvišji vrh je Kum ali Zasavski Triglav (1220 m n. v.). Svet je kraški, imenovan tudi osameli kras, kar pričajo vrtače, kamniti svet in geološka zgradba.

Triasni dolomiti in apnenec dajeta območju značaj razgibanega kraškega sveta s številnimi globokimi vrtačami, kraškimi brezni, skalnatimi pečinami, izviri pod planoto in veliko površinsko kamnitostjo. Ker je tu več dolomita kot apnenca govorimo o fluviokrasu.

Kum je eden najlepših in s svojimi 1220 metri tudi najvišji vrh v Posavskem hribovju. Omenja ga že Janez Vajkard Valvazor v Slavi Vojvodine Kranjske. Na Kumsko nedeljo 15. Avgusta 1686 je po njegovih zapiskih obiskalo 20000 vernikov.

S Kuma je čudovit razgled, po dežju je moč videti Pohorje, Gorjance, Snežnik, Kamniško Savinjske Alpe, Julijske Alpe, Sleme nad Zagrebom.

(vrh Kuma)

3. Razlaga naselbinskih krajev v Krajinskem parku Kum

Ko učenci prispejo na travnik v Sitni Kal, jim brat razloži naselbinska imena in jim opiše, kje se nahajajo.

SITNI KAL Kraj ob vodi. Ker nekoč niso imeli vode, so imeli kale za napajanje živine, sitni pa pomeni na koncu. Tu se nahajajo štiri domačije. Prvi se po domače reče pri Sičk, ker tam veter pogosto sika, drugi pri Poboljšaj, verjetno je bil kdo v preteklosti slab človek, pri Kovač pa so bili nekoč kovači, Zadnjikar pa je kmetija na koncu.

KLJUČEVCA Ime je dobila v času selitve Slovanov, ko je starešina imel vse pod ključem. Pod cerkvijo so živeli staroselci in imeli svetišče Tam je še danes pozitivna energetska točka.

ŽUPA Imena ni dobila zaradi juhe, temveč je bilo to največje naselje, v katerem je prebival župan.

TROTOVNIK Izvira iz besede Trot iz slovanske mitologije, bil je brat boga ognja Krstnika s katerim sta se vozila ubijat kače.

DOBOVEC Ime je dobil po dobu, vrsti hrasta, ki zdravi kožne bolezni.

ZAVRŠE Tu pogosto završi veter.

ŠKOFJA RIŽA Pri hiši imenovane po domače Škof, so imeli rižo oziroma drčo, po kateri so spuščali les do Save, kjer so ga naložili na splave in poslali vse do Beograda.

ČIMERNO je dobilo ime po roži čmerika, ki jo je tam še vedno veliko.

(čmerika)

4. Razdelitev nalog učencem

Po uvodni predstavitvi učence razdelimo v skupine. Vsaka od šestih skupin dobi delovni list z nalogami oziroma zadolžitvami.

Pred pričetkom dela skupin vse učence opozorim na varovanje okolja: naj ne tekajo brezglavo po travniku, naj ne teptajo in uničujejo cvetja, za predstavitev utrgajo vedno le en primerek.

Prva skupina: Na travniku poišče cvetice bele barve, po eno utrgajo in napravijo plakat s pomočjo knjige SLIKOVNI IN RASTLINSKI KLJUČ avtorja Dankwart Seidel- Wilhelm Eisenreich, rastline poimenujejo.

Druga skupina: Poišče rumene rastline in po na enakem postopku napravijo predstavitveni plakat.

Tretja skupina: Poišče rastline vijoličaste in rdeče barve ter pripravi plakat.

Četrta skupina: Lovi metulje in jih s pomočjo plakata iz Krajnskega parka poimenujejo, jih fotografirajo in plakat izdelajo v šoli.

Peta skupina: Vzame kamnino s pomočjo kisline ugotovijo prisotnost apnenca. (s kislino ravnam sama, učenci samo opazujejo,). Izmerijo temperaturo prsti na različni globini in poskušajo določit tip prsti.

Šesta skupina: S pomočjo mentorja (mojega brata) poiščejo zdravilne rastline in določijo njihove zdravilne učinke.

Po opravljenem delu vse učence opozorim na tujerodne rastline, njihovo razraščanje in škodo, ki jo napravijo: ambrozija, orjaški dežen, japonski dresnik, zlata rozga. Opozorim jih tudi na posledice trganja in uničevanje rastlin,

(zlata rozga)

Pokažem jim tudi plakate iz Kumlanskega krajinskega parka jih seznanim z endemiti: opojno zlatico in kumskega brezokca. V parku rastejo tudi zaščitene cvetice: kranjska ali brstična lilija, sibirska perunika, avrikelj ali lepi jeglič, dišeči volčin , bodika in tisa. Posebnost Zasavja je opojna zlatica, ki uspeva samo na SZ pobočju Kuma , na Mrzlici, Kopitniku in na Sv. Lovrencu nad Sevnico. Pester rastlinski svet je tudi ugoden življenjski prostor za živali. Tu srečamo srnjad, jelene, muflone (v neposredni bližini Sitnega Kala prebivajo v jami), poljske zajce. Divje svinje napravijo največ škode domačinom. Najdemo tudi kuno zlatico in belico, malo podlasico, dihurja, veverico in polha. Posebnost oziroma endemit je kumski jamski brezokec (anophthalmus schaumi kumensis), ki ima ime po Kumu. Je majhen , neznaten hrošček, ki v dolžino meri pol centimetra in je slep. Živi skrit v razpokah jam in pod kamni. Če odmaknemo kamen, hrošček hitro steče na varno, vlažno in temno zavetje prsti.

Sicer na Kumu in njegovi okolici živi več, kot1500 znanih vrst hroščev in metuljev. V planinskem domu na Kumu je Biološki inštitut iz Ljubljane uredil naravoslovno zbirko hroščev in metuljev.

Endemit:

(kumski brezokec)

Zaščitena rastlina:

(brstična lilija)

Zdravilna rastlina:

(arnika)

5. Priprava naravoslovnega dne

Priprava se prične z rezervacijo avtobusnega prevoznika in dogovorom z vodičem in upravnikom planinskega doma. Razred seznanimo z delom, ki ga bodo opravljali na terenu, opozorim na pripomočke, ki jih bodo potrebovali, na primerno obleko in obutev. Prinesti morajo tudi pisno izjavo staršev, da jim dovolijo na naravoslovni dan. Preverim tudi vremensko napoved, glede na število učencev določim ceno avtobusnega prevoza in ceno malice. V primeru težav s plačilom socialno ogroženih otrok napravimo solidarno akcijo zbiranja papirja (en kontejner starega papirja ohrani 2 drevesi). Določimo tudi učitelje spremljevalce.

(Zemljevid Krajinskega parka Kum)

6. Zaključek

Na travniku v Sitnem Kalu smo našli veliko rož.

Bele cvetlice: grozdasti kamnokreč, ivanjščica, bela homulica, predivec, navadni gozdni koren, studenčna smiljka, navadni dežen, pokalica, dišeča lakota, podlesna vetrnica, robida, navadni jagodnik, navadni plešec, čemaš, navadni kosmuljek, salamonov pečat, bela mrtva kopriva, navadna medenka, plazeča detelja, navadna kumina, navadni rman, prava kamilica, bodeča neža in druge, ki jih ni v knjigi.

(navadni dežen)

Rumene cvetlice: šentjanževka, prava lakota, drobnocvetni lučnik, ripeča zlatica, krvavi mlečnik, navadna ogrščica, velecvetni naprstec, kosmati škrobotec, dlakava relika, navadni ranjak, navadna nokota, kanadska zlata rozga (vsiljivka), navadni svinjak, sončni mleček, navadni vratič.

(šentjanževka)

Rdeče in vijoličaste cvetlice: dišeči volčin , spomladanska resa, kukavičja lučca, rdeča naglavka, navadni kukovičnik, čeladasta kukavica, navadna dobra misel, klinček, zlati klobuk (zaščiten), navadni osat, navadni pljučnik.

(dišeči volčin)

Pri nekaj urnem opazovanju smo našteli 9 različnih metuljev.

(metulj admiral)

Na travniku so tudi **zdravilne rastline**: navadna kumina, zdravilna špajka, prava kamilica, navadni ranjak, šentjanževka, navadni rman, robida zlata rozga, hribska resa,(plahtica), arnika, lakota, materina dušica, srhkodlakovi netreskovec.

Iz travnika v Sitnem Kalu se z učenci peš odpravimo na vrh Kuma, kjer si ogledamo v planinskem domu naravoslovno zbirko in predstavimo svoje plakate ter jih primerjamo. Uživamo v čudovitem razgledu, se posladkamo s funštercem ali knapovskim soncem, ki ga nam pripravijo v planinskem domu. Nato končamo in z avtobusom krenimo v Celje. V šoli pripravimo še razstavo fotografij metuljev, plakatov iz Krajinskega parka Kum. V šolskem glasilu pripravimo prispevek o naravoslovnem dnevu.

Morda bi bilo smiselno v sam projekt krajinskega parka Kum v večji meri vključevati osnovnošolsko in srednješolsko mladino z organizacijo naravoslovnih dni. Tako bi opravili dvojno delo izobrazili in ekološko ozavestili mlade, hkrati pa dobili bodoče obiskovalce gora.

Krajinski park Kum si bi to zaradi svoje lepote in pestrosti živalskega ter rastlinskega sveta in kulturne dediščine vsekakor zasluži.

LITERATURA

- Planinska zveza Slovenije, Narava v gorskem svetu, Ljubljana 2006
- Dankwart Seidel-Wilhelm Eisenreich, Slikovni rastlinski ključ, DZS, Ljubljana 1992
- Turistično razvojno društvo Krajinski park Kum informativne zloženke junij 2014
- Fotografije internetne strani in moji posnetki